

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Χρονικοί προσδιορισμοί

α. Χρονικά επιρρήματα

Χρονικά επιρρήματα είναι οι λέξεις που φανερώνουν χρόνο και απαντούν στην ερώτηση πότε; Τέτοια είναι τα εξής:

σήμερα, αύριο, μεθαύριο, χθες ή χτες, προχθές, πέρ(υ)σι, πρόπερσι, φέτος, του χρόνου, τώρα, πρώτα, ύστερα, έπειτα, μετά, κατόπιν, πριν, απόψε, αμέσως, μόλις, ευθύς, συχνά, συνεχώς, διαρκώς ξανά, γρήγορα, αργά, νωρίς, πάντα, πάντοτε, κάποτε, τότε, ποτέ, πότε, όποτε, πότε πότε, όποτε, οποτεδήποτε, κάπου κάπου, άλλοτε, τακτικά, συνήθως, σπάνια, επιτέλους, κιόλας, πια, πάλι.

β. Χρονικές προτάσεις

Όταν μια δευτερεύουσα ή μια εξαρτημένη πρόταση αρχίζει με έναν από τους χρονικούς συνδέσμους: όταν, όποτε, αφού, μόλις, πριν να, καθώς, άμα, ενώ, ώσπου, ώσπου να, σαν, λέγεται χρονική και χωρίζεται με κόμμα από την κύρια ή ανεξάρτητη πρόταση είτε αυτή γράφεται δεύτερη είτε πρώτη:

π.χ. Όταν έρθεις, θα ακούσουμε μουσική.

γ. Επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρόνου

Για τον προσδιορισμό του χρόνου χρησιμοποιούμε εκτός από τους χρόνους του ρήματος, τα χρονικά επιρρήματα και τους χρονικούς συνδέσμους και τα εξής:

α) Τα ουσιαστικά: πρωί, μεσημέρι, απόγευμα, βράδυ, ημέρα, νύχτα, μεσάνυχτα, εβδομάδα, μήνας, χρόνος, αιώνας, χιλιετία, μέλλον, παρελθόν κτλ.

β) Τα επίθετα: σύντομος, μακροχρόνιος, διετής, πολυετής, ισόβιος, προηγούμενος, επόμενος, ημερήσιος, μηνιαίος, ετήσιος, σημερινός, χθεσινός, παντοτινός κτλ.

Τοπικοί προσδιορισμοί

Η περιγραφή σχετίζεται γενικά με το χώρο, γι' αυτό, όταν περιγράφουμε κάτι, συνηθίζουμε να χρησιμοποιούμε λέξεις ή φράσεις που φανερώνουν τόπο - το πού βρίσκεται αυτό στο οποίο αναφερόμαστε. Χρησιμοποιούμε δηλαδή τοπικούς προσδιορισμούς όπως:

α) **Τοπικά επιρρήματα** (άκλιτες λέξεις που δηλώνουν τόπο), όπως τα: πάνω, κάτω, εδώ, εκεί, αλλού, κάπου, παντού, μέσα, δεξιά, αριστερά, μπροστά, από, πίσω, πλάι, δίπλα, ψηλά, χαμηλά, κοντά, απέναντι, γύρω, τριγύρω, ολόγυρα, ανάμεσα, βόρεια, νότια, ανατολικά, δυτικά, κ.ά.

β) **Φράσεις με προθέσεις** που δηλώνουν τόπο και οι οποίες συνήθως σχηματίζονται με τις προθέσεις:

- από (π.χ. Ξεκίνησε πρωί από το χωριό.)
- ίσαμε (π.χ. προχώρησαν ίσαμε το σπίτι εκείνο.)
- κατά (π.χ. Πάω κατά την πλατεία.)
- μέχρι (π.χ. Πάω μέχρι την πλατεία.)
- προς (π.χ. Προς τα δεξιά βλέπετε το σαλόνι.)
- σε (π.χ. Προχώρησαν σε άλλο δωμάτιο.)
- ως (π.χ. Προχώρησε ως το τέρμα του δρόμου.)

γ) **Ουσιαστικά σε αιτιατική** που δηλώνουν τόπο και απαντάνε στην ερώτηση πού;
π.χ. Πάω σχολείο.

Τροπικοί Προσδιορισμοί

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου ονομάζονται οι λέξεις ή οι φράσεις που συμπληρώνουν την έννοια του ρήματος φανερώνοντας το πώς (με ποιον τρόπο) γίνεται αυτό που δηλώνει το ρήμα. Π.χ. Κινείται γρήγορα και αποφασιστικά. (Πώς κινείται; Γρήγορα και αποφασιστικά = επιρρηματικοί προσδιορισμοί του τρόπου)

Για να βρω τον τροπικό προσδιορισμό ρωτάω με το " Πώς" .

Ο τροπικός προσδιορισμός εκφράζεται με :

1. **Τροπικό επίρρημα** (έτσι, αλλιώς, αλλιώτικα, άσχημα, όμορφα, καλά, κακά, χωριστά κ.τ.λ.) π.χ. Πέρασα ωραία στην εκδρομή! (Πώς πέρασα;)
2. **Τροπική μετοχή** (π.χ. ζωγραφίζοντας, πηδώντας, γελώντας κ.τ.λ.) π.χ. Μπήκα στην τάξη τραγουδώντας.(Πώς μπήκα στην τάξη;)
3. **Επιρρηματικές φράσεις** π.χ. Έτσι κι αλλιώς θα έρθω.(Πώς θα έρθω;)
4. **Εμπρόθετο προσδιορισμό** (πρόθεση + λέξη ή φράση) π.χ. Έμεινα με ανοιχτό στόμα! (Πώς έμεινα;)

Προσδιορισμοί του ποσού

Το ποσό εκφράζεται στο λόγο με 4 τρόπους.

1. Με ποσοτικά επιρρήματα ή επιρρηματικές εκφράσεις του ποσού. π.χ. Μελέτησε πολύ. Δεν περίμενα τόσο απότομη αλλαγή του καιρού. Ήταν πάνω κάτω είκοσι χρονών.

2. Με εμπρόθετους προσδιορισμούς (του ποσού). π.χ. Σου το είπα ίσαμε πέντε φορές.

3. Με αιτιατική του ποσού. π.χ. Ο Νίκος ψήλωσε μια πιθαμή. Κοστίζει εκατό λίρες. Το ταξίδι μου στοίχισε μια περιουσία. Απέχει τρία χλιόμετρα.

4. Με αναφορικές προτάσεις που φανερώνουν ποσό πχ. Προσπάθησε όσο μπορείς να με καταλάβεις. Όσο θέλεις μίλα

Οι ποσοτικοί προσδιορισμοί μπορούν ακόμη να φανερώνουν: Την αξία ή το μέτρο (π.χ. Απέχει τριάντα μέτρα. Κοστίζει εκατόν πενήντα ευρώ.), ή τη διαφορά (π.χ. Είμαι κατά είκοσι κιλά βαρύτερος τον.)

Προσδιορισμοί της αιτίας

Η αιτία εκφράζεται συντακτικά με πέντε τρόπους.

1. Με το ερωτηματικό αιτιολογικό μόριο γιατί π.χ. Γιατί είσαι στενοχωρημένος; (γιατί: προσδιορισμός της αιτίας)

2. Με εμπρόθετους προσδιορισμούς. π.χ. Χλώμιασε απ' τον φόβο του. Οι καταστροφές εξαιτίας της πυρκανιάς υπήρξαν ανυπολόγιστες.

3. Με πτωτικούς προσδιορισμούς (κυρίως με αιτιατική και σπάνια με γενική). Π.χ. Ι με φοβάσαι;{τι\ αιτιατική της αιτίας} Πεθαίνω της πείνας, (της πείνας: γενική αιτίας)

4. Με αιτιολογικές μετοχές π.χ. Θέλοντας να περάσει απαρατήρητη έμεινε σιωπηλή.

5. Με αιτιολογικές προτάσεις. π.χ. Δούλευε σκληρά γιατί ήθελε να συγκεντρώσει χρήματα. Με συγχωρείτε, που σας διέκοψα την ομιλία.

Προσδιορισμοί του σκοπού

Ο σκοπός εκφράζεται συντακτικά με 4 τρόπους:

1. Με επιρρηματικές εκφράσεις ή με το ερωτηματικό μόριο γιατί. Π.χ. Με στόχο_τα_πλούτη πήγε στην ξενιτιά. Γιατί να πολεμήσουν;
2. Με εμπρόθετους προσδιορισμούς. Π.χ. Θυσιάστηκα για_την_πατρίδα. Θα το κάνω για_χατίρι_σου.
3. Με πτωτικούς προσδιορισμούς (αιτιατική ή γενική). Πήγε κυνήγι, (αιτιατική του σκοπού) Καλοί κακού πάρε μαζί σου λίγα χρήματα, (γενική του σκοπού)
4. Με τελικές προτάσεις (του σκοπού) Π.χ. _Άνοιξε το παράθυρο να αεριστεί ο χώρος.

Προσδιορισμοί του αποτελέσματος

Το αποτέλεσμα συντακτικά εκφράζεται με:

1. Με εμπρόθετους προσδιορισμούς (του αποτελέσματος). Π.χ. Το ξύλο σκίστηκε σε_δύο_κομμάτια. Η πίστη μετέτρεψε τους άλλους χωρικούς σε_γενναίους μάρτυρες.
2. Με αποτελεσματικές προτάσεις π.χ. Το καράβι πλησίασε τόσο, που_βλέπαμε τα_πρόσωπα_των_επιβατών. Μου αρέσει τόσο η Εύβοια,_ώστε_κάθε_καλοκαίρι_εκεί κάνω_διακοπές.

Προσδιορισμοί της αναφοράς

Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί της αναφοράς εκφέρονται με δύο τρόπους.

1. Με εμπρόθετους προσδιορισμούς, χρησιμοποιώντας προθέσεις όπως: από, για, προς, με, σε, κατά. Π.χ. Δεν καταλάβαινε τίποτα από Ιστορία. Ποια είναι η γνώμη σου για τον Γιώργο: Οι γνώσεις του για τη Γεωγραφία είναι λίγες.
2. Με τις εκφράσεις: όσο για, σχετικά με, ως προς, σε σχέση με, αναφορικά με, αναφορικά σε, ακολουθούμενες από Αιτιατική. Π.χ. Όσο_για_μένα, αυτό μου είναι αδιάφορο. Σχετικά_με_τα_οικονομικά δεν μας είπε τίποτε.

Σημ: Κάποιες φορές στους αναφορικούς προσδιορισμούς παραλείπεται το «σε».

Π.χ. Εγώ τι φταίω: {ενν: σε τι φταίω:}

Προσδιορισμοί της προϋπόθεσης

Η προϋπόθεση εκφράζεται με δύο τρόπους:

1. Με εμπρόθετους προσδιορισμούς (της προϋπόθεσης). Π.χ. Δανείζω χρήματα με 5 τα_εκατό_τόκο. Πληρώνομαι με_το_μεροκάματο.
2. Με υποθετικές προτάσεις. Π.χ. Δε θα χανόμασταν, αν_ήσουν_κοντά_μου. Αν δεν_προσέχεις_στο_μάθημα, θα σε μαλώσει ο δάσκαλος.
3. Με μετοχή (εναντιωματική μετοχή). Π.χ. Και_πεθαμένο σε κατηγορεί.

Προσδιορισμοί της εναντίωσης

Η εναντίωση εκφράζεται συντακτικά με 3 τρόπους:

Με εμπρόθετους προσδιορισμούς (της εναντίωσης) Π.χ. Σε υποστηρίζω παρ' όλα αυτά. Το έκανα παρά τη θέληση μου.

Με εναντιωματικές παραχωρητικές προτάσεις. Π.χ. Ο πατέρας της, αν και ήταν αγράμματος, γνώριζε την ελληνική Ιστορία. Αν και ήμουν απασχολημένος, τους δέχτηκα.

Με μετοχή (εναντιωματική), Π.χ. Και στεναχωρημένος μπορείς και γελάς.

Προσδιορισμοί της βεβαίωσης, της άρνησης, του διωγμού, της πιθανότητας

Αυτοί οι προσδιορισμοί εκφράζονται συντακτικά με τα αντίστοιχα επιρρήματα ή και άλλες λέξεις.

Με βεβαιωτικά επιρρήματα: (ναι, μάλιστα, βεβαίως, βεβαιότατα, αναμφίβολα, όντως, πράγματι, οπωσδήποτε, αληθινά, ακριβώς, σίγουρα, κ.λπ.)

Με διατακτικά ή πιθανολογικά: (ίσως, δήθεν, πιθανόν, πιθανώς, πιθανότατα, τάχα, άραγε, σάμπως, κ.α.)

Με αρνητικά: (όχι, δεν, μην, ποτέ, ουδέποτε, μπα, κ.α.)